

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PŪB KULTŪROS MINISTERIJOS
GAUTA
2019-03-20 Nr. AP-19-19-721

Virginija Ostašenkoviėnė

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIO GYVENVIETĖS (23877),
ŠIAULIŲ M.,
ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ 2014 M.
ATASKAITA

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos
bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. 39
Apyrašo Nr. 4388
Apsk. Vien. Nr.

ŠIAULIAI,
2015

TURINYS

ĮVADAS.....	3
TYRINĖJIMŲ APRAŠYMAS	
Šūrfas Nr.1.....	5
IŠVADOS.....	6
Planų ir brėžinių sąrašas. Fotonegatyvų sąrašas.....	7
PLANAI IR BRĖŽINIAI	
Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta (u.k. 23877), Šiaulių m., 2014 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų situacijos planas (M 1:1000).....	
	8
Sutartiniai ženklai	9
Šūrfas Nr. 1	9
KASINĖJIMŲ FOTOFIKSACIJA	
Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Fot. iš PV.....	10
Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Šūrfas Nr. 1.....	10
Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Iškastas šūrfas Nr. 1. Tolumoje matosi Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis. Fot. iš PV.....	10
PRIEDAI:	
Šiaulių, Žuvininkų piliakalniso gyvenvietės (u.k. 23878) teritorijos, Šiaulių m., 2014 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2014-06-17.	
Leidimas vykdyti archeologinius tyrimus Nr. LA-204, išduotas Kultūros paveldo departamento 2014-06-18.	

IVADAS

2014 m. liepos mėn. Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras kartu su Šiaulių miesto savivaldybe organizavo vaikų vasaros poilsio stovyklą, kurios bazė su palapinėmis turėjo įsikurti Salduvės parke, Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio, vad. Salduvės kalnu, su papėdės gyvenvieta (u.k. 23877) teritorijoje. PV gyvenvietės pakraštyje stovyklos reikmėms reikėjo pastatyti elektros stulpą, kuris turėjo būti montuojamas į žemės gražtu išgręžtą duobę. Kultūros paveldo departamento Šiaulių teritorinis padalinys nurodė elektros stulpo įrengimo vietoje atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus, kurių tikslas – nustatyti, ar žemės judinimo darbų vietoje yra išlikęs archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis, jį užfiksuoti ir pateikti paminklosauginę išvadą. Tyrimų užsakovas - Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras.

Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis, vad. Salduvės kalnu, ir papėdės gyvenvietė yra Šiaulių miesto R pakraštyje. Piliakalnis įsikūręs aukštumoje, kurios Š ir R papėdę juosia pelkėta Švedės upelio pakrantė. Pagal išorinius požymius piliakalnis datuojamas XI-XIV a.¹

1977 m. Žuvininkų piliakalnio papėdėje statant paminklą Raudonajai armijai, gyvenvietės teritorijoje, esančioje į V nuo piliakalnio, buvo pakeistas reljefas – vienur nukastas žemės sluoksnis, kitur – supiltos dvi kalvelės. 1993 m. paminklas demontuotas, o jo betoninis pagrindas ir dirbtinai suformuotos kalvos paliktos. Šiuo metu Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su papėdės gyvenvieta (u.k. 23877) kompleksą sudaro piliakalnis (u.k. 1806) ir gyvenvietė (u.k. 23878).

Išsamių archeologinių tyrimų Žuvininkų piliakalnyje nėra atlikta, vykdyti tik nedidelės apimties archeologiniai tyrimai papėdės gyvenvietės teritorijoje. 1991 m. KPC žvalgė Šiaulių miesto ir rajono archeologijos paminklus, tarp jų ir Žuvininkų piliakalnį (tyr. B. Dakanis). Į PR nuo piliakalnio, ties vandenvietės tvora, buvo aptikta senovės gyvenvietė, kurios kultūrinis sluoksnis storesnis nei 1 m². Žvalgymų ataskaitos su tikslesne aptiktos gyvenvietės vietos fiksacija nėra.

2001 m. buvo atlikti archeologiniai tyrimai piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje (tyr. A. Šapaitė)³. Tyrimų metu iškasta 25 m² dydžio perkasa ir 10 1-4 m² šurfų į P-PR ir į V nuo piliakalnio (iširtas bendras 57 m² plotas). Į P-PR nuo piliakalnio kastuose šurfluose, kuriuose pagal 1991 m. archeologinių žvalgymų duomenis turėjo būti kultūrinis

¹ Baubonis Z., Lukošius J. Dalies piliakalnio esamo fizinio stovio, kultūrinės reikšmės ir avarinės būklės likvidavimo sekos sudarymas. Vilnius, 1994, KPC archyvas, F. 31, A. 1, Nr. 4.

² Dakanis B. Šiaulių miesto ir rajono archeologijos paminklų žvalgymas // *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1990-1991 metais*, Vilnius, 1992, p. 100.

³ Šapaitė A. Salduvės senovės gyvenvietės, Šiaulių raj., (A 656 KP) teritorijos, 2001 m. archeologijos tyrinėjimų ataskaita // ŠAM, Archeologijos skyriaus Archyvas Nr. 215.

sluoksnis, gyvenvietės neaptikta. Į V nuo piliakalnio kastuose šurfuose kultūrinio sluoksnio taip pat nerasta. Manoma, kad jei šiose vietose kultūrinis sluoksnis ir buvo, tai jis sunaikintas statant paminklą ir dirbtinai formuojant kalveles⁴.

2014 m. birželio 19 d. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (u.k. 23877, u.k. 23878), Šiaulių m. (Kultūros paveldo departamento leidimas atlikti archeologinius tyrimus Nr. LA-204, 2014-06-18).

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio gyvenvietės PV pakraštyje, elektros stulpo įrengimo vietoje. Tyrimų metu ištirtas 1 m² dydžio šurfas.

Archeologiniams tyrimams vadovavo, brėžinius darė bei fotografavo Šiaulių „Aušros“ muziejaus archeologė Virginija Ostašenkovienė (*Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestatas Nr.1790 (2011-03-25), III kat.*)

⁴ Šapaitė A. Salduvės piliakalnis ir papėdės gyvenvietė // *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2001 metais, Vilnius, 2002, p. 54-57.*

TYRINĖJIMŲ APRAŠYMAS

Numatomo statyti elektros stulpo vieta yra piliakalnio papėdės gyvenvietės PV pakraštyje. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu elektros stulpo įrengimo vietoje buvo iširtas vienas 1 m² dydžio šurfas.

Nurodant šurfo koordinates, atstumas iki atskaitos taško buvo matuojamas nuo arčiau esančios šurfo sienelės. Šurfas pažymėtas skaičiais bei raidėmis.

ŠURFAS Nr. 1 (*brėž. p. 9; fot. Nr. 1-3, p. 10*)

Šurfas pamatuotas 26 m į ŠR (30°) nuo Aleksandrijos gatvės, 31 m į ŠV (290°) nuo automobilių stovėjimo aikštelės Š kampom, 126 m į PV (200°) nuo takelio į piliakalnį ir 206 m į PV (200°) nuo Žuvininkų piliakalnio papėdės. Šurfas 1 m² dydžio (1x1 m), orientuotas Š-P kryptimi. Šioje vietoje žemės paviršius lygus (H_{abs} 135,85 m).

1. Iki 8 cm gylio – velėna.
2. 8-25 cm gylyje atsidengė maišytas rudos žemės ir žvyro sluoksnis.
3. 25 cm gylyje pasiektas įžemis – žvyras.

Šurfas iškastas iki 0,4 m gylio. Radinių neaptikta.

IŠVADOS

2014 m. birželio 19 d. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (u.k. 23877, u.k. 23878), Šiaulių m. (Kultūros paveldo departamento leidimas atlikti archeologinius tyrimus Nr. LA-204, 2014-06-18).

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio gyvenvietės PV pakraštyje, elektros stulpo įrengimo vietoje. Tyrimų metu ištirtas 1 m² dydžio šurfas. Tirtame šurfe kultūrinio sluoksnio neaptikta.

Ateityje planuojant ar vykdant žemės kasimo darbus Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio gyvenvietės teritorijoje būtini archeologiniai tyrimai.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų brėžinių originalai, negatyvai bus saugomi Šiaulių "Aušros" muziejaus Archeologijos skyriuje, kasinėjimų ataskaitų kopijos - KPD, KPD Šiaulių teritoriniame padalinyje, LMA Istorijos instituto Archeologijos skyriuje ir Šiaulių "Aušros" muziejaus Archeologijos skyriuje.

*Archeologė
Virginija Ostašenkoviėnė*

PLANŲ IR BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

1. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete (u.k. 23877), Šiaulių m. 2014 m. Situacijos planas (M 1:1000).
2. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete (u.k. 23877), Šiaulių m. 2014 m. Sutartiniai ženklai. Šurfas Nr. 1.

FOTONEGATYVŲ SĄRAŠAS

1. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete. Fot. iš PV.
2. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete. Šurfas Nr. 1.
3. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete. Iškastas šurfas Nr. 1. Tolumoje matosi Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis. Fot. iš PV.

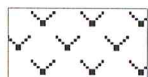
ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

- Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio (u.k.1806) su papėdės gyvenviete (uk.23878) kompleksas (u.k.23877)
- 2001 m. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai
- 2014 m. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai
- Šurfas

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

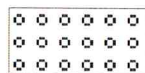
SUTARTINIAI ŽENKLAI

Velėna

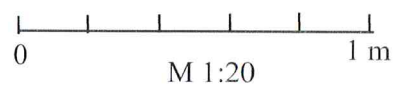
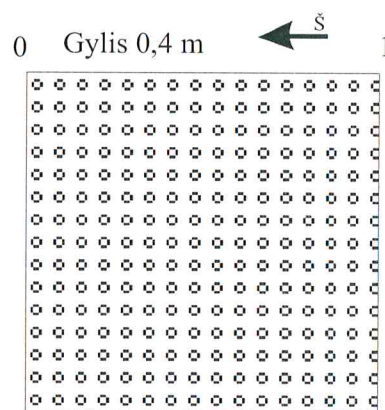
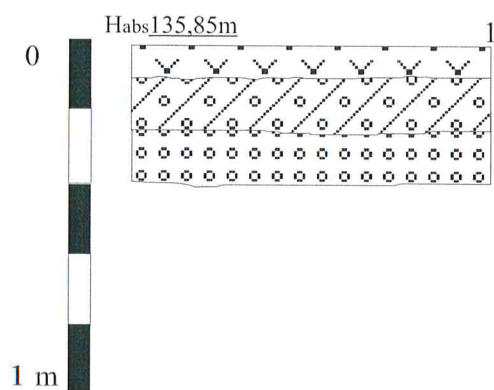
Maišytas rudos žemės ir žvyro sluoksnis

Žvyras

Šūrfas Nr. 1

R sienelės pjūvis

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

1. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Fot. iš PV.

2. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Šūrfas Nr. 1. R sienelės pjūvis. Gylis 0,4 m. Fot. iš V.

3. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenvieta. Iškastas šūrfas Nr. 1. Tolumoje matosi Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis. Fot. iš PV.

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIO GYVENVIETĖS (U. K. 23878) TERITORIJOS,
ŠIAULIŲ M., 2014 M. ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ

PROJEKTAS

Autorius : Virginija Ostašenkoviėnė
Tel. : 8 698 23343
E.p. virginija.osta@splus.lt
Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos
specialisto atestatas Nr.1790 (2011-03-25), III kat.

Užsakovas: Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras
Žuvininkų g. 18, LT- 76249 Šiauliai
Tel. 8 650 29650
E.p.: info@gamtininkucentras.lt

Šiauliai,
2014 m. birželio 10 d.

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Įvadas.

2014 m. liepos mėn. Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras kartu su Šiaulių miesto savivaldybe organizuoja vaikų vasaros poilsio stovyklą, kurios bazė su palapinėmis įsikurs Salduvės parke, Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio, vad. Salduvės kalnu, su papėdės gyvenvietė (u.k. 23877) teritorijoje. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su papėdės gyvenvietė (u.k. 23877) kompleksą sudaro piliakalnis (u.k. 1806) ir gyvenvietė (u.k. 23878). PV gyvenvietės pakraštyje stovyklos reikmėms būtina pastatyti elektros stulpą, kuris bus montuojamas į žemės gražtu išgręžtą duobę. Kultūros paveldo departamento Šiaulių teritorinis padalinys nurodė elektros stulpo įrengimo vietoje atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus, kurių tikslas – nustatyti, ar žemės judinimo darbų vietoje yra išlikęs archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis, jį užfiksuoti ir pateikti paminklosauginę išvadą.

Tyrimų užsakovas - Šiaulių jaunųjų gamtininkų centras.

Istoriniai duomenys.

Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis, vad. Salduvės kalnu, ir papėdės gyvenvietė yra Šiaulių miesto R pakraštyje. Piliakalnis įsikūręs aukštumoje, kurios Š ir R papėdę juosia pelkėta Švedės upelio pakrantė. Pagal išorinius požymius piliakalnis datuojamas XI-XIV a.¹

1977 m. Žuvininkų piliakalnio papėdėje statant paminklą Raudonajai armijai, gyvenvietės teritorijoje, esančioje į V nuo piliakalnio, buvo pakeistas reljefas – vienur nukastas žemės sluoksnis, kitur – supiltos dvi kalvelės. 1993 m. paminklas demontuotas, o jo betoninis pagrindas ir dirbtinai suformuotos kalvos paliktos.

Ankstesnių tyrinėjimų apžvalga.

Išsamių archeologinių tyrimų Žuvininkų piliakalnyje nėra atlikta, vykdyti tik nedidelės apimties archeologiniai tyrimai papėdės gyvenvietės teritorijoje. 1991 m. KPC žvalgė Šiaulių miesto ir rajono archeologijos paminklus, tarp jų ir Žuvininkų piliakalnį (tyr. B. Dakanis). Į PR nuo piliakalnio,

¹ Baubonis Z., Lukošius J. Dalies piliakalnio esamo fizinio stovio, kultūrinės reikšmės ir avarinės būklės likvidavimo sekos sudarymas. Vilnius, 1994, KPC archyvas, F. 31, A. 1, Nr. 4.

ties vandenvietės tvora, buvo aptikta senovės gyvenvietė, kurios kultūrinis sluoksnis storesnis nei 1 m¹. Žvalgymų ataskaitos su tikslesne aptiktos gyvenvietės vietos fiksacija nėra.

2001 m. buvo atlikti archeologiniai tyrimai piliakalnio papėdės gyvenvietės teritorijoje (tyr. A. Šapaitė)². Tyrimų metu iškasta 25 m² dydžio perkasa ir 10 1-4 m² šurfų į P-PR ir į V nuo piliakalnio (iširtas bendras 57 m² plotas). Į P-PR nuo piliakalnio kastuose šurfluose, kuriuose pagal 1991 m. archeologinių žvalgymų duomenis turėjo būti kultūrinis sluoksnis, gyvenvietės neaptikta. Į V nuo piliakalnio kastuose šurfluose kultūrinio sluoksnio taip pat nerasta. Manoma, kad jei šiose vietose kultūrinis sluoksnis ir buvo, tai jis sunaikintas statant paminklą ir dirbtinai formuojant kalveles³.

Tyrimų metodika ir laikas.

Numatomo statyti elektros stulpo vieta yra piliakalnio papėdės gyvenvietės PV pakraštyje, apie 30 m į ŠR nuo Aleksandrijos gatvės ir apie 40 m į P nuo 2001 m. tirtų šurfų. 2014 m. birželio mėn. elektros stulpo įrengimo vietoje planuojama atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus, kurių metu numatoma iširti vieną 1 m² dydžio šurfą.

Priedama.

1. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vietos planas – 1 lapas (M 1:1000).
2. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų vietos fotofiksacija - 1 lapas.

¹ Dakanis B. Šiaulių miesto ir rajono archeologijos paminklų žvalgymas // *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1990-1991 metais*, Vilnius, 1992, p. 100.

² Šapaitė A. Salduvės senovės gyvenvietės, Šiaulių raj., (A 656 KP) teritorijos, 2001 m. archeologijos tyrinėjimų ataskaita // ŠAM, Archeologijos skyriaus Archyvas Nr. 215.

³ Šapaitė A. Salduvės piliakalnis ir papėdės gyvenvietė // *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2001 metais*, Vilnius, 2002, p. 54-57.

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

- Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio (u.k.1806) su papėdės gyvenviete (uk.23878) kompleksas (u.k.23877)
- 2001 m. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai
- 2014 m. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai
- Šūrfas

M 1:1000

1/1

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

FOTOFIKSACIJA

Planuojamo šurfo vieta. Fot. iš PV.

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS

LEIDIMAS ATLIKTI ARCHEOLOGINIUS TYRIMUS

2014-06-18 Nr. LA-204
(data) Vilnius

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. 3-37; 2004, Nr. 153-5571) 18 straipsnio 6 dalimi, šis leidimas išduotas

Virginijai Ostašenkovienei, 2011-03-25, Nr. 1790,

(tyrėjo vardas, pavardė, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestato išdavimo data ir Nr.)

_____ arba mokslo laipsnis ir (ar) pedagoginis vardas)

atlikti:

Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su gyvenviete (23877),

(numatomos tirti vietos pavadinimas, unikalus kodas Kultūros vertybių registre,

Šiaulių m. sav., Šiaulių m.,

adresas, archeologinių tyrimų pobūdis)

žvalgomojus archeologinius tyrimus

pagal archeologinių tyrimų projektą:

Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio gyvenvietės (u.k. 23878) teritorijos, Šiaulių m., 2014 m.

žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2014-06-17

(projekto pavadinimas, aprobavimo data)

archeologinių tyrimų grupę sudaro šie archeologai (pildoma, jeigu grupė sudaroma):

_____ (vardai, pavardės)

17

Šiaulių jaunųjų gamtininkų centro
Direktoriui
Gintarui Oliškevičiui

Kopija:
Kultūros paveldo departamento
Šiaulių teritoriniam padaliniui

PAŽYMA

„Dėl žvalgomųjų archeologinių tyrimų
Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (u.k. 23877), Šiaulių m., rezultatų”

2014 m. birželio 20 d.
Šiauliai

2014 m. birželio 19 d. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (u.k. 23877, u.k. 23878), Šiaulių m. (Kultūros paveldo departamento leidimas atlikti archeologinius tyrimus Nr. LA-204, 2014-06-18).

Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vykdyti Šiaulių, Žuvininkų piliakalnio gyvenvietės PV pakraštyje, elektros stulpo įrengimo vietoje. Tyrimų metu ištirtas 1 m² dydžio šurfas. Tirtame šurfe kultūrinio sluoksnio neaptikta.

Remiantis žvalgomųjų archeologinių tyrimų rezultatais projekte numatytus darbus galima atlikti.

Priedas:

1. Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su gyvenviete (u.k. 23877), Šiaulių m. 2014 m. žvalgomųjų archeologinių tyrimų situacijos planas (M 1:1000) – 1 l.

Archeologė
Virginija Ostašenkoviėnė
(Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos
specialisto atestatas Nr.1790 (2011-03-25), III kat.

ŠIAULIŲ, ŽUVININKŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (u.k. 23877), ŠIAULIŲ M., 2014 M.

— Šiaulių, Žuvininkų piliakalnis su papėdės gyvenvieta (u.k.23877)

■ 2014 m. žvalgomoji archeologiniai tyrimai

■ Šurfas